

Elméleti háttér

A rendszerváltás után a munkaerőpiacon egyik meghatározó jelensége a munkanélküliség felbukkanása, a külföldi magyarok munkavállalásának engedélyezése¹⁶⁶ és a felsőfokú végzettségűek számának ugrásszerű növekedése volt.

A legtöbb tagországhoz képest Magyarországon kimondottan alacsony a külföldi születésű munkaerő aránya, a legfrissebb adatok szerint az összes munkavállaló 4%-át sem éri el (Csehországban 6%, Szlovákiában ez az arány 5% feletti, Görögországban 10%, Németországban 13%, Ausztriában 15% az Eurostat adatai szerint). A teljes népességet nézve, még jelentéktelenebb, 1,8% körüli a hazai migránsok aránya, noha a bevándorlás üteme 2008-ban a korábbi évek 20-25000-es létszámáról 37000 fölé ugrott. Gödri-Tóth (2004)¹⁶⁷ tanulmánya a Magyarországon 2001-ben bevándorló státuszt szerzők, a szomszédos országokból érkezők társadalmi helyzetének néhány vonatkozását próbálta megvilágítani. A munkaerő-piaci helyzetük alapján az szűródik le, hogy a csoport egészét tekintve mind a megelőző állapothoz, mind a magyarországi viszonyokhoz képest inkább pozitív változásokat eredményezett a migráció. A munkaerőpiacon való elhelyezkedés a korábban értelmiségi, vezető foglalkozásúak esetében volt a legsikeresebb, annak ellenére, hogy foglalkozás szempontjából viszonylag jelentős részük rosszabb helyzetbe került. A szomszédos országokból érkező bevándorlók esetében, a különböző területekkel való elégedettségük alapján úgy tűnik, hogy a szubjektív helyzetképük jobb, mint a magyar népességé. Az objektív körülményekkel (életszínvonalal, jövedelemmel, anyagi körülményekkel), valamint a jövőbeli kilátásaikkal való jelenlegi nagyobb elégedettségük is azt jelzi, hogy a migráció mindenképpen pozitív változást jelentett az életükben. Gödri (2008)¹⁶⁸ rámutat, hogy többnyire gyorsan, és szakmájuknak valamint iskolai végzettségüknek megfelelően találnak munkahelyet. Ugyanakkor a gyors munkataláláshoz az ismerősök és a származási országban élő kapcsolatok is hozzájárultak, ami egyfelől a gyenge kötések szerepét igazolja, másfelől rámutat arra a nyilvánvaló tényre, hogy bevándorlók esetében a kapcsolathálók átlépik a földrajzi határokat.

Napjaink egyik legfontosabb hatótényezője a 2008-as világgazdasági válság. Hazánkban a gazdasági teljesítmény csökkenése már 2005-ben elkezdődött, de jelentős visszaesés csak 2009-ben volt tapasztalható. A válság hatására ugrásszerűen megnőtt a munkanélküliek száma (több mint félmillió álláskeresőt tartott nyilván a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat), csökkent a reálkereset, a hiteltörlesztések terhei nőttek. Ezek a problémák bizonyos társadalmi csoportoknál különböző mértékben jelentkeztek (Csiszárík-Kocsir, 2012)¹⁶⁹. A Központi Statisztikai Hivatal eredményei alapján, a vizsgálat időpontjában, 2013. július-augusztusában a munkanélküliségi ráta Magyarországon 9,9 % volt. Ez a szám 2013. III. negyedéve előtt utoljára 2009-ben volt egy számjegyű, és azt jelenti, hogy a gazdaságilag aktív népességből minden 10. ember volt munkanélküli.

Közismert tény (Varga, 2010)¹⁷⁰, hogy a felsőoktatási intézményekben továbbtanuló hallgatók száma 1990 és 2009 között hatalmas ugrást mutatott. Ez alatt az időszak alatt a nappali tagozaton tanulók száma 16 ezerről 61 ezer főre duzzadt, az összes képzési formát figyelembe véve pedig 34 ezerről 80 ezerre nőtt a hallgatói létszám. A bekövetkező jelentős növekedés ellenére az országban a felsőfokú

¹⁶⁶Pongrácz Attila: Vázlat a határon túli magyarság humán erőforrás-tartalékairól, Humánpolitikai Szemle, 21: 2010/7-8 pp. 92-99.

¹⁶⁷ Gödri Irén – Tóth Pál Péter: Bevándorlók társadalmi helyzete, In: Társadalmi riport, Kolosi Tamás, Tóth István György, Vukovich György (szerk.). Budapest: TÁRKI, 2004, pp. 425–438.

¹⁶⁸ Gödri Irén: Bevándorlók munkaerő-piaci integrációját meghatározó tényezők Magyarországon — a kapcsolati erőforrások szerepe, Statisztikai Szemle, 2008/6. pp. 533-563

¹⁶⁹ Csiszárík Kocsir Ágnes: A gazdasági válság hatására kialakult recesszió érzékelése egy kérdőíves kutatás eredményeinek tükrében, Humánpolitikai Szemle, 2012/3. pp. 52-60.

¹⁷⁰ Varga Júlia: Mennyit ér a diploma a kétezres években Magyarországon?, Educatio, 2010/3. pp. 370-383.

végzettségűek népességen belüli aránya jóval elmarad az EU és az OECD országainak átlagától¹⁷¹. A felsőfokú végzettségűek kínálatának növekedése következtében a munkahelyek szerkezete jelentősen átalakult, és a gazdaságban egyre nagyobb számban jelentek meg a diplomás munkavállalók iránt keresletet támaztató munkahelyek. Az 1995 és 2004 között létrejött munkakörök majdnem felét a diplomások töltötték be. Az ezredforduló után a pályakezdők kereseti hozama nőtt, a felsőoktatási intézmények számottevően megnövekedett kibocsátása ellenére a kínálat még mindig kevesebb volt, mint a kereslet. A diplomások munkaerő-piaci aránya jelenleg is magasabb, mint a népességen belüli arányuk, mely a nagyobb aktivitásukból adódik¹⁷². Polónyi (2012)¹⁷³ rámutat arra a várható tényre, hogy minél magasabb egy országban a diplomások népességen belüli aránya, annál többen fognak közülük végzettségük szintjét nem igénylő munkakörben dolgozni. Ennek további következménye lesz, hogy az arányuk növekedésével a kereseti előnyük csökkenni fog a középfokú végzettségűekkel szemben. Érdekes, hogy a 1990 és 2005 között a „Szolgáltatási jellegű foglalkozásúak” és az „Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozásúak” foglalkozási főcsoportban együttesen 40 ezer fővel növekedett a diplomások száma.

Az ezt követő időszakban merült fel a probléma, miszerint a felsőoktatás kibocsátása sem a mennyiséget, sem a szerkezetét tekintve nem felel meg a munkaerő-piaci keresletnek, amely akadályozhatja a gazdaság hatékony működését és a foglalkoztatottság növekedését (Elek, 2010)¹⁷⁴. A felsőfokú végzettség is szelektálódik a piacon; kiderült, hogy a főiskolások jobban preferáltak, mint az egyetemi végzettségűek, illetve a gyakorlati tudás a fontosabb a lexikálissal szemben. Ez igazolja Czeglédi-Juhász (2013)¹⁷⁵ kutatása is, akik felsőoktatásban tanulókat vizsgálva megállapították, hogy habár a diákok többsége a végzés után dolgozni szeretne, mégis több mint a fele a válaszadóknak úgy érzi, hogy nem felel meg a munkáltató követelményeinek. A vállalatok tapasztalatai szerint túl sok a mély elméleti ismeret, ezzel szemben kevés a hasznosítható gyakorlati tudás.

A Diplomás Pályakövetés Rendszerben (DPR) lezajlott vizsgálatokból kiderül (HVG, 2012)¹⁷⁶, hogy a felsőfokú végzettségűek átlagos keresete jóval több, mint az alacsonyabb iskolai végzettségűeké; és a férfiak többet keresnek, mint a nők. A férfi-női kereset közötti legnagyobb különbség a műszaki területen, legkisebb eltérés pedig a társadalomtudományi területen mérhető. Átlag feletti bért kapnak a műszaki, informatikai, jogi és gazdaságtudományi diplomával rendelkezők, míg a legalacsonyabb keresetről a pedagógusok számoltak be. A bérek nagysága attól is függ, hogy milyen területen, milyen cégnél helyezkednek el. A gazdasági szektorok közül a legjobban a pénzügyi-biztosítási tevékenység, az információ-kommunikáció és a villamos energia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás területén dolgozók keresnek. Jóval átlagon felüli jövedelemről számoltak be a szállítás-raktározás, a szakmai, tudományos, műszaki és a feldolgozóipar területeken munkát vállalók is. A legrosszabbul az oktatás, az egészségügy és a művészetek ágazataiban dolgozók keresnek. Leginkább a magántulajdonú, de ezen belül is a teljes mértékig külföldi tulajdonossal rendelkező cégek fizetik meg dolgozóikat. Jóval kevesebb bért kapnak a munkavállalók magyar tulajdonú vállalatoknál, és az állami szférában dolgozók.

A mai munkaerőpiacra tehát az a jellemző, hogy lassan növekszik a foglalkoztatás, a GDP, és gyorsan emelkedik a felsőfokú végzettségűek alacsony munkanélküliségi rátája, valamint a bérelőnyük.

---

¹⁷¹ Keczer Gabriella: A közép-európai országok felsőoktatási rendszereinek teljesítménye, *Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei* V. évfolyam 1. szám, A-sorozat 4. Szeged, 2012. pp. 7-14.

¹⁷² Keczer Gabriella: Higher Education in Middle-Eastern Europe: financing and performance. In: *Proceedings of 10th International Conference of ASECU*. Babes-Bolyai Egyetem, Kolozsvár, 2014.

¹⁷³ Polónyi István: Foglalkoztathatóság, túlképzés, Bologna. *Educatio*, 2012/3. pp. 384-401

¹⁷⁴ Elek Lenke: Munkaerőpiac és felsőoktatás: a legbiztosabb a ma még nem is létező szakma! *Humánpolitikai Szemle*, 2010/6. pp. 40-44.

¹⁷⁵ Czeglédi Csilla-Juhász Tímea: Reconciliation plan of career and private life in the circle of daytime students in Hungary In: *Proceedings from VIII. International Conference on Applied Business Research ICABR 2013*, pp. 70-77.

¹⁷⁶ HVG: *Elemzők szerint kedvezően változott a munkaerő-piaci helyzet.* 2012, In: http://hvg.hu/karrier/20120828_Elemzok_szerint_kedvezoen_valtozott_a_mun (2012. 08. 10.)

Vizsgálati tapasztalatok

A vizsgálat célja, annak feltárása volt, hogy a Magyarországon munkát vállaló külföldi magyarok miként illeszkedtek be a hazai munkaerő-piaci létbe. Az alapfeltevés szerint ezek a munkavállalók elégedettek az itteni munkaerő-piaci helyzetükkel, nyilván azért, mert elegendő információ birtokában döntöttek a bevándorlás/letelepedés mellett, miközben viszonylag reális képpel, ismeretekkel rendelkeztek a magyar munkaerőpiac által kínált lehetőségekről, érdeklődésüknek és végzettségüknek megfelelő munkahelyet találva.

A kutatás magyarázó jellegű következtető vizsgálat, amelynek középpontjában a 30-50 éves diplomás, külföldi magyar munkavállalók állnak. A 2013 nyarán kezdődő kérdőíves vizsgálatban összesen 302 kitöltő, 165 fő (55%) nő és 137 fő férfi (45%) vett részt, amely közel megegyezik a 2013 évi lakónépesség nemek szerinti arányával. A vizsgálat országos mintavétellel készült. Az adatfelvételhez szükséges kérdőív zárt és nyitott kérdéseket egyaránt tartalmazott. Az adatok SPSS 19.0 statisztikai adatelemző program segítségével kerültek kiértékelésre.

A származási országot tekintve legtöbben (35%) Kárpátaljáról, ezt követően a Vajdaságból és a Felvidékről (23%), legkevesebben pedig Erdélyből (19%) települtek át Magyarországra (1. sz. táblázat).

A kitöltők életkora 30 és 50 év között mozog. Legtöbben a 30-35 éves korcsoportba tartoznak (60%), 21% alkotja a 36-40 éves, 10% a 41-45, 9% a 46-50 éves kategóriát.

		Kitöltők neme (fő)		
		Nő	Férfi	Összesen
Ország	Románia	25	33	58 (19%)
	Szerbia	40	30	70 (23%)
	Szlovákia	38	30	68 (23%)
	Ukrajna	62	44	106 (35%)
	Összesen	165 (55%)	137 (45%)	302 (100%)

1. sz. táblázat: A munkavállalók megoszlása nemek és országok szerint (fő és %)

A válaszadók 60%-a Budapesten él. A kisvárosban élő válaszadók alkotják a következő nagy csoportot (18%), illetve a megyeszékhelyeken élők is részt vettek a vizsgálatban (13%). A nagyközség (5%) és falu lakossága kisebb arányban vannak jelen (4%).

A kérdőíves kutatás válaszadóinak végzettsége rendkívül széles és változatos képet mutat, de legnagyobb arányban (32%) a gazdaságtudományi és műszaki területhez (25%) kötődik. A megkérdezettek 10% pedagógus, 8% informatikai, 7%-uk társadalomtudományi végzettséggel rendelkezik.

A **munkanélküliség**, mint állapot a válaszadók valamivel több, mint 20%-át érintette eddigi élete során. Ezen belül is a nők nagyobb arányban tapasztalták meg ezt az élethelyzetet (23,6% nő, 16,1% férfi). Jelen kutatásban a statisztikai program azt mutatta ki, hogy nincs összefüggés a két tényező között, de a társadalomban érzékelhetően jelen van.

A kérdőívet kitöltő válaszadók közül a legnagyobb arányban a falusi lakóhellyel rendelkezők éltek meg a munkanélküliséget, és az arány a kisvárosokban volt a legkevesebb. A fővárosban élők közül 37 fő tapasztalta már meg ezt az élethelyzetet. Jelen kutatás adatai között ugyan nem mutatható ki szignifikancia e két tényező között, országos szinten egyértelműen kirajzolódik egy olyan mintázat, amely azt bizonyítja, hogy a periféria és a centrum között jelentős különbségek vannak az elhelyezkedést illetően, melynek egyik katalizátora a magyar munkaerőpiacon tapasztalható mobilitási hiány, illetve a már több évtizedes regionális gazdasági különbségek. Magyarországon

perifériának tekinthetők az Észak-alföldi, Észak-magyarországi régiók, a Tisza menti területek, de Somogy megyében is magas munkanélküliséggel rendelkező térségek vannak. Ezekre a területekre jellemző az akut foglalkoztatási válság, magas munkanélküliségi ráta, rossz infrastruktúra, nehéz megközelíthetőség, szegénység, elvándorlás, és tartós gazdasági regresszió.

Lényeges szempont, hogy mennyi időt töltöttek a munkaerőpiactól távol munkanélküliként, azok, akiket érintett. Ebben a kérdéskörben csak azt a 61 fő válasza került kiértékelésre, akik voltak már álláskeresők. A fővárosi lakhelyű válaszadók jelentős többsége (37 főből 28 fő) kevesebb, mint fél év alatt talált új munkát, a falvak és nagyközségek vizsgált lakosai közül a többségnek már akár egy évet is munkanélküliként kellett tölteniük. A fővárosi lakhelyű válaszadók közül nagyon kis arányban (9 fő) voltak azok, akik több mint fél év után találtak újra munkát. Ennek az az oka, hogy a fővárosban több a munkalehetőség, még akkor is, ha nem a képesítésüknek megfelelő területen találnak munkát az érintettek.

A válaszadók végzettségét vizsgálva az eredmények alapján az orvos-, egészségtudományi és sporttudományi diplomával rendelkezőket (8,7%) érintette a legkevésbé a munkanélküliség. A műszaki végzettségűek közül is kisebb arányban (14,1%) élték még ezt az élethelyzetet. A gazdasági diplomával rendelkezők közel egyharmada volt már álláskereső, ők képezik legnagyobb sokaságot (27,8%), majd őket követik az agrár- és természettudományi végzettségűek (21,4%).

A **munkakeresés** formái közül a legkimagaslóbb értéket az ismerősökön keresztül történő elhelyezkedés kapta (126 fő esetében), de az internet (37 fő) is egyre inkább előtérbe került, mint egy új összekötő híd a munkáltatói és a munkavállalói oldal között. A magán munkaközvetítők, a fejtáncos cégek, illetve a több helyre küldött önéletrajz a vizsgálati minta 10%-ának hozott szerencsét.

A vizsgálatban részt vettek közül legtöbbjüknek (110 fő) az áttelepülést követően azonnal lett munkája, 104 főnek 3 hónapon belül, 24-nek félévig tartott az álláskeresés, 6-an csak egy év eltelte után találtak munkát. Érdekes azonban, hogy 64 fő már úgy költözött ki Magyarországra, hogy volt munkája.

A **jelenlegi munkahelyek** paramétereit vizsgálva, megállapítható, hogy a vizsgált mintából legtöbben (egyharmad) második munkahelyükön dolgoznak, egyötödük pedig az első, illetve a harmadik helyen. A megkérdezettek 5%-a azonban már több mint 5 munkahelyet mondhat magáénak.

A munkahely tulajdonosi formáját és méretét tekintve a válaszadók közel egy harmada (32%-a) dolgozik multinacionális cégnél vagy nagyvállalatnál. A következő legnagyobb csoportot az állami szektorban foglalkoztatottak alkotják (27%), 17% középvállalkozásnál, 12% kisvállalkozásnál helyezkedett el, 9% pedig magánvállalkozó. A nonprofit szférában helyezkedett el a legkevesebb kitöltő (3%).

A válaszadók 55%-a beosztottként, 29%-a középvezetőként, 16%-a felsővezetőként látja el a munkakörét jelenlegi munkahelyén. Itt az adatok némi torzulást mutathatnak, mert a kiértékelésnél megfigyelhető volt, hogy a magánvállalkozók nagy része felsővezetőnek ítélte meg magát. A válaszadók végzettségét és a beosztást tekintve nem volt szignifikáns különbség, mindazonáltal elmondható, hogy a legtöbb felsővezető a műszaki és informatikai végzettségűek közül került ki, illetve nem volt felsővezető az agrárvégzettségűek között.

A munkavégzés földrajzi helyét vizsgálva kiderült, hogy a legtöbb válaszadónak a munkahelye Budapesten van, de ez nem meglepő, minthogy a válaszadók többsége is a központi régióból származik.

Nagyon fontos vizsgálati szempont volt, hogy a munkaköri feladatok mennyire kötődnek a válaszadók diplomájához. Hogy a jelenlegi munkavégzés feladataihoz a diploma teljes mértékben kötődik, ezt 202 (66,9%) fő válaszolta, 12 fő (3,9%) szerint pedig tevékenysége egyáltalán nem igényel felsőfokú végzettséget. A multinacionális vállalatnál dolgozók közül 59 főnek (61,5%), a kis- vagy középvállalkozásnál 59 főnek (64,4%), a magánvállalkozóként vagy nonprofit szférában 25 főnek (71,4%), az állami szektorban 60 főnek (74,1%) teljes mértékben megfelel a diplomája az általuk betöltött munkakörnek. A válaszadók közül kevesen gondolják úgy, hogy egyáltalán nem illeszkedik a

diploma az általuk betöltött álláshoz; az multinacionális cégnél 2 fő (2,1%), a kis-közép vállalkozásoknál 3 fő (3,3%), az állami szférában 4 fő (11,4%), a magánvállalkozóként, illetve a nonprofit szférában 3 fő (3,7%). A diploma és a jelenlegi munkahely kapcsolatát tovább vizsgálva, a végzettséggel való összefüggésből kiderül, hogy a legnagyobb arányban az orvos-, egészségtudományi és sporttudományi diplomával rendelkező válaszadók (22 fő; 95,7%) végeznek a diplomájuknak megfelelő munkát, ezt követi a társadalomtudományi és jogi végzettségűek esete, hiszen 90%-uk (18 fő) dolgozik olyan munkakörben, amely teljesen megfelel a diplomának. A gazdaságtudományi végzettséggel rendelkezők 70,1%-a (68 fő), a műszaki és informatikai diplomások 61,7%-a (58 fő), a bölcsész végzettségűek 55,6%-a (30 fő), az agrár- és természettudományi diplomával rendelkezők 42,9%-a (6 fő) nyilatkozta azt, hogy a diplomája teljes mértékben összhangban a végzett munkával.

A megkérdezettektől egy 6-os skálán történő értékelést is kértünk **munkaerő-piaci helyzetük megítéléséről**. Azért a 6-os skála, hogy ne legyen közepes eredmény benne. A válaszadók átlagosan 4,61-es értékre osztályozták azt, hogy mennyire tartják biztosnak jelenlegi munkájukat. Ezen belül is a férfiak (4,63) kis mértékkel, de biztonságosabbnak gondolják munkahelyüket, mint a nők (4,60). Ez azt jelenti, hogy a vizsgálatban részt vevők egyértelműen stabilnak ítélik meg a pozíciójukat. A biztonságos pozíciót a tudományterület szerint kategorizált végzettséggel együtt vizsgálva azt az eredményt kapjuk, hogy a természettudományi végzettségűek érzik a legstabilabbnak az állásukat (4,78), őket követik 4,75-ös értékkel a műszaki diplomások és 4,72-vel a gazdaságtudományi területen végzettek. Ugyanakkor az orvosi (4,22) és pedagógiai diplomával (4,16) rendelkezők ítélik meg a legkevésbé biztosnak a jelenleg betöltött pozíciójukat.

A **kereset mértéke** is nagymértékben hozzájárul az elégedettséghez, mely az összes válaszadó esetében átlagosan 4,07-es érték lett.

A végzettséggel összevetve a kereset változóját, szignifikáns összefüggés látható. A vizsgálatból kiderült, hogy az informatikai végzettséggel rendelkezők 4,43-as értékkel a legelégedettebbek a keresetükkel, majd szorosan őket követik a műszaki és a gazdasági diplomások is (4,42). A pedagógiai végzettségűek viszont egyértelműen alacsonynak ítélik meg a fizetésüket (2,59-es értékkel, ami már az elégedetlen kategóriák egyike).

Nemek szerinti bontásban is érdemes megfigyelni a kereset mértékét, hiszen a két változó között szintén szignifikáns összefüggés van. A férfiak (4,28) magasabbnak ítélték a keresetükkel való elégedettséget, mint a nők (3,89).

A munkahelyen betöltött pozícióról és az **előmeneteli lehetőségekről** is nyilatkoztak a vizsgálatban részt vevő munkavállalók. A válaszadók együttesen 3,72-es eredménnyel értékelték azt, hogy kedvezőek az előrejutás lehetőségei a munkahelyükön.

A férfiak ezekkel a szempontokkal elégedettebbek (3,81), mint a nők, de az eltérés nem látványos (3,64).

Ugyanezt a tényezőt korcsoportok szerint is lehet vizsgálni, melyek között számottevő összefüggés van. A 30-35 évesek (3,91) szerint, jó lehetőségek kínálóznak a ranglétrán való feljebbjutáshoz. Ezt kevésbé gondolják így a 46-50 évesek, (3,12) mivel ők már valószínűleg a karrierjük csúcsát elérték vagy nem is céljuk feljebb jutni.

A válaszadóknak lehetőségük volt értékelni, hogy mennyire **piacképes a diplomájuk**. Összesen 4,76-os értékkel piacképes a végzettségük, ami szintén az elégedettséget tükrözi.

Nemek szerinti bontásban a két tényező között szignifikáns összefüggés van. A férfiak közel 5-ös (4,99-es) értékkel piacképesnek ítélik a végzettségüket. Míg a nők ugyanezt 4,56-ra értékelték.

A piacképes végzettséget érdemes végzettség szerinti összefüggésben is vizsgálni, hiszen a két tényező között erős szignifikáns összefüggés van. A gazdaságtudomány területén diplomázott válaszadók közel (5,24-es értékkel) teljesen piacképesnek vélik a diplomájukat. A számok tekintetében szorosan követik őket a műszaki és informatikai végzettségűek (5,21-es értékkel). Az

orvos, egészség- és sporttudományi végzettséggel rendelkezők 4,70-es értékkel pontozták a piacképes végzettséget, de ez a szám is egyértelműen az elégedettség felé mutat. A bölcsész tudományterületen végzetek (3,26) érzik a munkaerőpiacon legkevésbé érvényesíthetőnek a diplomájukat, de ők is még az elégedettség pozitív intervallumán mozognak.

A vizsgálat lényeges részét képezte annak feltérképezése, hogy milyen a határon túlról érkező munkavállalók **közérzete** egyes tényezők mentén. Egy 5 fokú skálán kellett megjelölniük közérzetüket öt tényező mentén, ahol az 1-es volt a legrosszabb, az 5-ös pedig a legjobb érték. Arra a kérdésre, hogy hogyan érzi magát Magyarországon, a lakóhelyén, munkahelyén és a családban, hasonló arányú válaszok érkeztek: a minta kb. fele jól, hatodrésze nagyon jól. A legegyszerűsebb válaszok a semlegesség és az elutasítás tekintetében a magyarországi elégedettség tekintetében születtek, amikor 10% közepesen, rosszul és nagyon rosszul választ adott¹⁷⁷. Érdekes, és örömteli, hogy a legtöbb „nagyon jól” válasz (157) a párkapcsolatok esetében született, miként a legkevésbé „nagyon rosszul” is, hisz az itt 0 (2. sz. táblázat).

Hogy érzi magát?	Magyarországon	Lakóhelyén	Munkahelyén	Családban	Párkapcsolatban
nagyon rosszul	25	14	9	9	0
rosszul	29	18	24	2	20
közepesen	35	48	25	69	25
jól	158	148	174	124	100
nagyon jól	55	74	70	98	157

2. sz. táblázat: A munkavállalók érzelmi állapota különböző tényezők mentén (fő)

Végül a megkérdezettek arról nyilatkoztak, hogy **„hogyan látják magukat 10 év múlva?”**. Szinte az összes megkérdezett munkavállaló körében megjelent a szakmájában sikeres karrier, elismerés valamint a szakmai fejlődés (67%). Ezt szorosan követi a boldog családban (56%), gyerekekkel körülvéve (48%) és az anyagi biztonságban (47%) válaszok. Sokuknak nagyon fontos, hogy mindezek mellett elég szabadideje is legyen családjára és saját magára. Akadtak olyan válaszadók is, akik a továbbképzést, mint a szakmai sikeresség fontos feltételét fogalmazták meg, ám ez a válaszadók kis hányadánál (12%) jelent meg.

Összegzés, következtetések

A vizsgálati eredmények igazolták a feltételezést, miszerint a Magyarországon munkát vállaló külföldi magyarok elégedettek a munkaerőpiacon elfoglalt státuszukkal. Következtetésként megállapítható, hogy bár a 30-50 éves diplomás munkavállalókat sem kímélték az elmúlt 20 év munkaerő-piaci nehézségei, tudtak alkalmazkodni a megváltozott állapotokhoz. Annak ellenére, hogy többen nem az eredeti végzettségüknek megfelelő pozícióban dolgoznak, mégis feltalálták magukat, és elégedettek a jelenlegi helyzetükkel, az elmúlt évek válságának ellenére is.

Javaslatként csupán annyi fogalmazható meg, hogy mivel napjainkban egyre fontosabbá válik a munkaerő-piaci tájékozottság bővítése, a munkaerő-piaci alkalmazkodóképesség növelése, a

¹⁷⁷ Ezen eredmények arra is utalhatnak, hogy a magyarországi általános légkör nem megfelelő, az emberek bizalmatlanok, az együttműködések inkorrektek (Hurta Hilda.: Vállalatvezetői magatartás a válságkezelés során, In. *Erdei Ferenc VI. tudományos konferencia*, Kecskemét, 2011. pp. 474-478).

rugalmasság fokozása, az egész életen át tartó tanulás szemlélete, a folyamatos ismeretszerzés segít a munkaerő-piaci tájékozódásban, és a munka világában történő eligazodáshoz szükséges készségek, képességek fejlesztésében, ami hozzájárul egy boldog és elégedett munkavállalói réteg kialakulásához.

Összefoglaló

Az, hogy az egyén mennyire elégedett az életével, nagymértékben függ a saját potenciálok kihasználásától – azaz a sokat emlegetett önmegvalósítástól – valamint a munkaerőpiacon betöltött szerepétől. Ez utóbbi függ a szervezet sajátosságaitól, a munkakörülményektől, a végzett tevékenység jellegétől. A tanulmány a Kárpát-medencei diplomás munkavállalók magyar munkaerő-piaci helyzetének bemutatására vállalkozik, melynek alapját egy empirikus vizsgálat képezi.

Az elemzés célja, hogy – a szakirodalom eredményeit és a bevándorlás vizsgált szeletének sajátosságait szem előtt tartva – feltárja, milyen mértékben valósul meg (hasonlít az átlagra) a környező országokból érkező bevándorlók magyarországi munkaerő-piaci integrációja. A vizsgálat rámutatott, hogy bár a 30-50 éves diplomás munkavállalókat sem kímélték az elmúlt 20 év munkaerő-piaci nehézségei, tudtak alkalmazkodni a megváltozott állapotokhoz. Annak ellenére, hogy többen nem az eredeti végzettségüknek megfelelő pozícióban dolgoznak, mégis feltalálták magukat, és elégedettek a jelenlegi helyzetükkel, az elmúlt évek válságának ellenére is.